

ЛОКАЛНИ РАЗВОЈ ОТПОРАН НА КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ ИЗАЗОВ ЗА ИНОВАТИВНА РЕШЕЊА У БОРБИ ПРОТИВ КЛИМАТСКИХ ПРОМЕНА

Министарство заштите животне средине и Програм Уједињених нација за развој (УНДП), уз финансијску подршку Глобалног фонда за животну средину (ГЕФ), покренули су у мају 2017. године пројекат „Локални развој отпоран на климатске промене“, који је први јавни позив за иновациона решења на нивоу локалних самоуправа, као начин да иноватори промовишу своје идеје, активно учествују у развоју локалне заједнице и допринесу унапређењу квалитета живота грађана кроз активности у областима које су релевантне са ублажавања климатских промена (енергетска ефикасност, обновљиви извори енергије, саобраћај, управљање отпадом, пољопривреда итд.). Такође, пројекат је и пионирски подухват да се у Р. Србији успостави адекватна клима за иновације у области климатских промена и да се свим заинтересованим странама обезбеди платформа за заједничко деловање – од оних који нуде решења, до оних којима су та решења неопходна за решавање проблема и планирање развоја.

Према национално одређеним доприносима (NDC) смањења емисије гасова са ефектом стаклене баште (ГХГ), који су достављени секретаријату Оквирне конвенције Уједињених нација о промени климе (Конвенција), Србија се обавезала на смањење емисија ГХГ за 9,8% до 2030. године, а у односу на ниво из 1990. године. Према подацима из националног Инвентара ГХГ за 2013. годину, који су представљени у Првом двогодишњем ажурираном извештају Републике Србије и Другом извештају Републике Србије према Конвенцији, сагоревање фосилних горива је и даље највећи емитер ГХГ, од чега енергетски сектор према проценама из 2014. године доприноси са око 80% укупних емисија. Од свих емисија ГХГ у енергетици, око 70% потиче из процеса производње електричне енергије, 12% из сектора саобраћаја, 9,6% из производне индустрије и грађевинарства и 6,1% из других сектора. У 2014. години процењене емисије из сектора управљања отпадом износиле су 4,9% укупних емисија.

Исто као и на националном, највећи извор емисија ГХГ на локалном нивоу потиче из различитих активности и услуга које се базирају на потрошњи енергије. Из тих разлога велики потенцијали за ублажавања климатских промена постоје управо на локалном нивоу, укључујући побољшање локалних комуналних услуга, унапређење локалне привреде и индустријске производње итд. Енергетски интензивне услуга које се пружају на локалном нивоу свакако су: систем даљинског грејања, јавна расвета и у одређеној мери дистрибуција гаса. Ефикасност система за грејање обично је ниска. Системи су стари, слабо одржавани, често базирани на предимензионираним котловима који се користе само за грејање и контролишу се мануелно, што доводи до значајних губитака енергије како у

Empowered lives.
Resilient nations.

производњи, тако и у дистрибуцији. Велика потрошња електричне енергије, али и потенцијал за уштеду постоје на страни корисника.

Да ли сте знали?

- Већи део грађевинских објеката у Србији је изграђен 70-их и 80-их година 20. века, или још раније са зидовима од опеке и без друге топлотне изолације
- Грејне подстанице потрошача су често без аутоматског управљања и мерења утрошене топлоте. Мали аутономни котлови у стамбеним зградама (који углавном сагоревају угаљ или мазут) обично су у лошем стању и неадекватно се одржавају.
- У подсектору јавне расвете процењено је да око 60% има застареле системе са неефикасном опремом за осветљење. Уштеде енергије од око 35% могле би се постићи мањим улагањима, тј. заменом тренутних сијалица и сијалица са живом енергетски ефикаснијом расветом.

Постоје и многи други сектори који имају неискоришћени потенцијал за смањење емисија ГХГ и побољшање свакодневног живота грађана. Водоснабдевање и третман вода на локалном нивоу карактеришу велики губици, контрола притиска је лоша а енергетска ефикасност пумпних објеката је ниска. Инсталирани водомери се не калибрирају редовно и не замењују онолико често колико је потребно. Водомери често недостају или се намерно уклањају или уништавају, а присутно је и нелегално прикључење на мрежу. На овај начин се расипају значајне количине воде за чију производњу и дистрибуцију је потрошена велика количина енергије која је примарно настала сагоревањем фосилних горива. Велики број услуга за чије функционисање су задужене локалне самоуправе и њихова ЈКП могу се значајно побољшати како би се уштедела средства, заштитило здравље људи и смањиле емисије ГХГ. У ове услуге спадају: јавни превоз, управљање отпадом (сакупљање, рециклажа, одлагање), чишћење и одржавање улица, путева, паркова, зелених и рекреативних подручја, управљање и одржавање зелених пијаца, организовање паркирања и одржавање јавних паркинга итд. Неке од ових услуга могу произвести значајне количине емисија ГХГ због употребе великог броја возила и машина. Поред тога, многе општинске јавне установе (васпитно-образовне установе, здравствени центри, центри за социјални рад, ветеринарски центри, општинска управа итд.) нису енергетски ефикасне, а многе користе и одржавају сопствена возила и/или машине, чија је кумулативна потрошња горива значајна. Осим великих градова, који улажу значајна средства у модернизацију јавног превоза, возила јавног превоза у мањим локалним самоуправама су обично врло стара и слабо се одржавају. Унапређење стања по питању енергетске ефикасности јавних усана, као и стања возног парка, може такође да допринесе смањењу емисија ГХГ али

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ И
ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Empowered lives.
Resilient nations.

и значајним економским уштедама у буџетима локалних самоуправа. Уштеде које би се на овај начин оствариле, могу бити преусмерене на решавање неких других друштвено-економских питања и проблема, као и на подстицање инвестиција.

Шта је климатски паметан град/општина?

Крајњи и дугорочни резултат Иновационих „изазова“, односно јавних позива, требало би да буду паметни градови/општине у којима се нове и иновационе технологије и приступи користе за побољшање ефикасности, сигурности, квалитета и одрживости животне средине урбаних заједница и локалних јавних услуга. Велики део тих решења заснива се на новим технологијама и дигиталним апликацијама, али не само на томе. Паметни градови такође значе интерактивну, поуздану и транспарентну градску администрацију која ће омогућити широко ангажовање заједнице и стварање атрактивног пословног окружења за нове техничке, финансијске и друштвене иновације у циљу смањења социјалне и културне неједнакости, неправде и изолације и задовољавања потреба маргинализованих група. Са друге стране, паметни градови су места која представљају веома атрактивна подручја за нове инвестиције и успостављање јавно-приватног партнерства. Из перспективе климатских промена, паметни градови су они у којима се практикује паметније коришћење градског земљишта и планирање саобраћаја, одрживо управљање отпадом, унапређење водоснабдевања и управљања комуналним и другим отпадним водама, ефикасније начине осветљења, одрживо грејање и хлађење објеката, повећање употребе обновљивих извора енергије и других техничка решења чијом применом су емисије ГХГ сведене на минимум, ефикаснију расподелу ресурса, као и предузимање мера предострожности у складу са пројектованим утицајима климатских промена посебно на инфраструктуру и имовину грађана.

Уместо дефинисања детаљних техничко – технолошких и других решења унапред, приступ заснован на „изазовима“ има за циљ активно ангажовање локалних самоуправа, грађана, јавних предузећа, пословног сектора, организација цивилног друштва, стручне и академске заједнице како би се дошло до нових и иновативних идеја о томе како конкретно допринети смањењу емисија ГХГ, остварити отпорност на климатске промене, а самим тим и прилагодити се измењеним климатским условима, и заједнички развијати, финансирати и имплементирати ове идеје.

У циљу подршке развоју „паметних“ градова/заједница, Министарство заштите животне средине и УНДП ће покренути свеобухватан

ЈАВНИ ПОЗИВ (у форми ИЗАЗОВА) за предлагање заједничких, иновативних и финансијски исплативих идеја за смањење емисија ГХГ које се емитују у процесу пружања и коришћења различитих јавних комуналних услуга (снабдевање енергијом и потрошња енергије, јавни саобраћај, управљање отпадом и сл), уз истовремено генерисање друштвене, економске и еколошке користи за заједницу и њене грађане!

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ И
ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

*Empowered lives.
Resilient nations.*

Зашто треба да учествујете на јавном позиву/изазову?

Учесћем у овом позиву/изазову имаћете могућност да:

- Добијете средства за су-финансирање даљег развоја пројекта и имплементацију;
- Добијете професионалне повратне информације стручњака за сваку поднету идеју и предложено решење које испуњава циљеве пројекта;
- Добијете бесплатну шестомесечну експертску обуку и менторство за идеје и концепте одабране за даљи развој;
- Пружите свој допринос решавању актуелног социјалног, економског и еколошког питања у вашој локалној заједници;
- Повећате домаћу и међународну видљивост ваших идеја;
- Учините вашу локалну заједницу атрактивном за инвеститоре;
- Пронађете партнере за реализацију пројекта са којима делите заједничку визију;
- Стекнете нова знања и вештине које ће бити од дугорочне користи за имплементацију ваше идеје и вашу организацију.

Министарство заштите животне средине и УНДП ће успоставити „инкубатор пројекта“ за подршку и пружање техничке помоћи онима који планирају да одговоре на изазове дефинисане пројектом и учесницима пројекта. Инкубатор ће постати оперативан у другој фази реализације пројекта (концептуализацији) и помоћи ће пројектним партнерима током фазе концептуализације и имплементације пројекта.